

Uppgifter B

Textpaket

Litteracitet

1

Steg 2

3

Elever som läser och skriver

Innehåll

Inledning.....	3
----------------	---

Textpaket 1

Lejonet och räven.....	6
------------------------	---

En karta över en ö.....	8
-------------------------	---

Skorpionen	10
------------------	----

Textpaket 2

Skorpionen	13
------------------	----

Den giriga mannen	15
-------------------------	----

Potatischips.....	17
-------------------	----

Textpaket 3

Skorpionen	20
------------------	----

Potatischips.....	22
-------------------	----

Sömn	24
------------	----

Mjölk.....	26
------------	----

Världens städer.....	28
----------------------	----

Litteratur- och bildförteckning.....	30
--------------------------------------	----

Inledning

Detta häfte innehåller underlag för *Uppgifter B – Textpaket*. Uppgifterna använder du tillsammans med *Samtals- och dokumentationsunderlag B* och *Bedömningsunderlag för Uppgifter B*.

Instruktionerna för hur du genomför uppgifterna finns i *Samtals- och dokumentationsunderlag B*.

Dokumentera elevens svar på uppgifterna i bedömningsunderlagen. Var uppmärksam på att svarsrutorna för ”Ja” och ”Nej” kommer i en annan ordning på elevens svarsblad när språket har läsriktningen höger–vänster.

Varje uppgift består av två blad – en text och elevens svarsblad med läsförståelsefrågor. Information om hur du väljer uppgifter till eleven finns i lärarhandledningen (se s. 6–7). Skriv ut uppgifterna i färg och enkelsidigt så att eleven kan se texten och frågorna samtidigt.

Ge gärna tolken kopior av uppgifterna du har valt, både på svenska och på elevens språk.

Om översättningen

Översättningen följer en vedertagen skriftspråkstandard som gäller för förvaltnings- och undervisningsspråket. Det finns sammanlagt ungefär 3 miljoner användare i Litauen och i de angränsande länderna Polen och Ryssland. Litauiska är officiellt språk enligt lag (1992) och primärt undervisningsspråk i landet. Det är också ett provinsiellt minoritetsspråk enligt lag (2005) i Polen, där viss undervisning med litauiska förekommer. Många användare av litauiska är flerspråkiga med ryska och/eller polska, dessa två språk förekommer också som undervisningsspråk i Litauen. De få litauiska dialekterna skiljer sig inte nämnvärt från varandra men språkanvändarna uppvisar olika färdighetsnivåer på grund av den allmänt utbredda flerspråkigheten och personens skolbakgrund. Latinskt alfabet med många specifika diakritiska tecken.

Anpassning av uppgifter för elever med funktionsnedsättning

Om du läser upp eller spelar in uppgifter för elever med svår synnedsättning behöver du anpassa uppgifter som innehåller bilder eller figurer. Kontakta en speciallärare eller specialpedagog om det behövs.

Textpaket 1

- Text 1. Lejonet och räven. Beskriv innehållet i bilden.
- Text 2. En karta över en ö. Uppgiften stryks.
- Text 3. Skorpionen. Beskriv skorpionen i bilden. (Ingår även i textpaket 2 och 3)

Textpaket 2

- Text 3. Potatischips. Använd riktiga potatischips. (Ingår även i textpaket 3)

Textpaket 3

- Text 3. Sömn. Figuren kan strykas. Frågorna 3 och 4 som bygger på information i figuren stryks.
- Text 5. Världens städer. Diagrammet kan strykas. Frågorna 2 och 4 som bygger på information i diagrammet stryks.

Läs mer i *Anpassning för elever med funktionsnedsättning*.

Textpaket 1

Liūtas ir lapė

Liūtas lindėjo urve.

Jis ten lindėjo ir dieną, ir naktį.

Buvo girdėti tik silpnas, pavargęs jo riaumojimas.

– Jis serga, – pagalvojo žvėrys, ir jiems jo pagailo.

Jie ėmė nešti liūtui į urvą dovanėles.

Tačiau lapė į urvą nėjo.

Liūtas jos švelniū balsu paklausė:

– Kodėl neužsuki, lapute? Visi žvėrys jau pas mane svečiavosi.

– Aš norėjau užėti, – pasakė lapė, – bet pamačiau pėdsakus ir išsigandau. Visi pėdsakai veda į tavo urvą, bet iš urvo neveda nė vienas pėdsakas. Todėl aš geriau liksiu lauke.

Klausimai iš pasakėčios „Liūtas ir lapė“

Į žemiau pateiktus klausimus atsakyk „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
1. Ar liūtas lindėjo urve visą laiką?	☐	☐
2. Ar lapė užėjo į urvą pas liūtą?	☐	☐
3. Ar lapė dovanojo liūtui dovanų?	☐	☐
4. Ar liūtas suėdė kitus žvėris?	☐	☐

Į žemiau pateiktus klausimus atsakyk žodžiu.

5. Ar gali savais žodžiais trumpai papasakoti, apie ką yra pasakėčia?
6. Kaip manai, ar liūtas sirgo? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.
7. Ar lapė buvo protingesnė už kitus žvėris? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.
8. Kaip manai, ar galima kažko pasimokyti iš pasakėčios? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.

Klausimai iš teksto „Salos   m  lapis“

Teising   atsakym   pažymėk kryželiu. Yra tik vienas teisingas atsakymas.

1. Kuri iš ėmiau nurodyt   viet   yra arčiausiai jūros uosto?

- A ☐ Miestas
- B ☐ Ežeras
- C ☐   kis

2. Kuri iš ėmiau nurodyt   viet   yra i     iaur   nuo miesto?

- A ☐ Oro uostas
- B ☐ Miškas
- C ☐   kis

3. Kuria kryptimi eisi, jei eisi iš miesto link ežero?

- A ☐ Iš   iaur  
- B ☐ Iš vakarus
- C ☐ Iš rytus

4. Įsivaizduok, kad eini pasivaikščioti po sal  . Laikykis nurodym  .

1. Prad  k pasivaik   iojim   kaime.
2. Eik keliu link jūros uosto.
3. Prie antros kryžkelės pasuk i   kair  .
4. Eik tol, kol kelias pasibaigs.
5. Kur esi dabar?

- A ☐   kyje
- B ☐ Mieste
- C ☐ Jūros uoste

Skorpionas – voragyvis su geluonimi

Šiltuose kraštuose nereikėtų kaišioti pirštų į plyšius mūrinėse sienose ar tarp akmenų. Jei batai kurį laiką buvo nenaudojami, būtina juos iškratyti. Galbūt jie jau netušti? Skorpionams nepatinka šviesa, todėl dieną jie tūno plyšiuose ir kitokiose tamsiose kiaurymėse. Skorpionai gyvena šiltuose kraštuose visame pasaulyje, bet juos mes retai matome.

Aukai įgelia mirtinai

Skorpionai gali būti labai nuodingi, nors dauguma jų rūšių žmonėms nekelia mirtino pavojaus. Priklausomai nuo rūšies jie būna nuo vieno iki dvidešimties centimetrų ilgio. Visiems skorpionams ant uodegos galiuko yra nuodingas geluonis. Skorpionas, norėdamas nužudyti auką, išriečia uodegą virš nugaros ir, laikydamas auką žnyplėmis, jai įgelia. Išgąsdintas skorpionas greitai sukasi ratu, geluonį nukreipęs į priešą.

Skorpionai naktimis gaudo didelius vorus ir visokius vabzdžius. Skorpionai ropoja, čiuopdami paviršių žnyplėmis, tada griebia auką ir nužudo ją, įgėlę nuodingu geluonimi.

Skorpionas

Klausimai iš teksto „Skorpionas“

I žemiau pateiktus klausimus atsakyk „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
1. Ar skorpionams patinka tamsa?	☐	☐
2. Ar visi skorpionai gali mirtinai įgelti žmogui?	☐	☐
3. Ar visų rūšių skorpionai būna vienodo dydžio?	☐	☐
4. Ar skorpionas savo auką sugauna žnyplėmis?	☐	☐

I žemiau pateiktus klausimus atsakyk žodžiu.

5. Savais žodžiais trumpai papasakok, apie ką yra šis tekstas.
6. Tekste apie skorpioną parašyta, kad reikia iškratyti savo batus. Kaip tu manai, kodėl taip reikia padaryti? Paaškind, kodėl tu taip galvoji.

Textpaket 2

Skorpionas – voragyvis su geluonimi

Šiltuose kraštuose nereikėtų kaišioti pirštų į plyšius mūrinėse sienose ar tarp akmenų. Jei batai kurį laiką buvo nenaudojami, būtina juos iškratyti. Galbūt jie jau netušti? Skorpionams nepatinka šviesa, todėl dieną jie tūno plyšiuose ir kitokiose tamsiose kiaurymėse. Skorpionai gyvena šiltuose kraštuose visame pasaulyje, bet juos mes retai matome.

Aukai įgelia mirtinai

Skorpionai gali būti labai nuodingi, nors dauguma jų rūšių žmonėms nekelia mirtino pavojaus. Priklausomai nuo rūšies jie būna nuo vieno iki dvidešimties centimetrų ilgio. Visiems skorpionams ant uodegos galiuko yra nuodingas geluonis. Skorpionas, norėdamas nužudyti auką, išriečia uodegą virš nugaros ir, laikydamas auką žnyplėmis, jai įgelia. Išgąsdintas skorpionas greitai sukasi ratu, geluonį nukreipęs į priešą.

Skorpionai naktimis gaudo didelius vorus ir visokius vabzdžius. Skorpionai ropoja, čiuopdami paviršių žnyplėmis, tada griebia auką ir nužudo ją, įgėlę nuodingu geluonimi.

Skorpionas

Klausimai iš teksto „Skorpionas“

Į žemiau pateiktus klausimus atsakyk „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
1. Ar skorpionams patinka tamsa?	☐	☐
2. Ar visi skorpionai gali mirtinai įgelti žmogui?	☐	☐
3. Ar vis� rūšių skorpionai būna vienodo dydžio?	☐	☐
4. Ar skorpionas savo auką sugauna �nypl�emis?	☐	☐

Į žemiau pateiktus klausimus atsakyk žodžiu.

5. Savais žodžiais trumpai papasakok, apie ką yra šis tekstas.
6. Tekste apie skorpion  parašyta, kad reikia i skratyti savo batus. Kaip tu manai, kodėl taip reikia padaryti? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.

Šykštuolis

Šykštuolis pardavė viską, ką turėjo, o auksines monetas sulydė į didžiulį aukso luitą. Aukso luitą jis užkasė savo sode prie medžio. Kiekvieną dieną jis eidavo aplankyti medžio. Vieną dieną jį pamatė kaimynė ir iš karto suprato, ką jis veikia. Šykštuoliui nuėjus, kaimynė iškasė aukso luitą ir jį pasiėmė.

Kitą dieną šykštuolis atėjo patikrinti savo turto, bet vietoj jo rado tik duobę. Iš nevilties jis pradėjo raudoti ir rautis plaukus. Tuo metu pro šalį ėjo jo draugas ir paklausė, kas atsitiko. Šykštuolis papasakojo, kas nutiko.

— Jei tik tiek, — pasakė draugas, — tada tau nėra dėl ko liūdėti, nes auksas iš tikrųjų niekada ir nebuvo tavo. Paimk akmenį, užkask jį į duobę ir įsivaizduok, kad jis yra aukso luitas! Jis tau suteiks tiek pat džiaugsmo ir naudos kaip ir aukso luitas.

Klausimai iš teksto „Šykštuolis“

Teisingą atsakymą pažymėk kryželiu. Yra tik vienas teisingas atsakymas.

1. Iš kur šykštuolis gavo aukso luitą?

- A ☐ Nusipirko iš kaimynės.
- B ☐ Pasidarė iš monetų.
- C ☐ Surado sode.

2. Kodėl šykštuolis kasdien lankydavo medį?

- A ☐ Kad užkastų daugiau aukso.
- B ☐ Kad iškastų savo auksą.
- C ☐ Kad įsitikintų, jog auksas saugus.

3. Ko galima pasimokyti iš šio pasakojimo?

- A ☐ Kad reikia dalintis savo turtu.
- B ☐ Kad džiaugsimą atneša tik tas turtas, kuriuo naudojiesi.
- C ☐ Kad visada reikia klausyti savo kaimynų ir draugų.

Į žemiau pateiktus klausimus atsakyk žodžiu.

- 4. Savais žodžiais trumpai papasakok, apie ką yra šis tekstas.
- 5. Kaip tu galvoji, kodėl šykštuolis pardavė viską, ką turėjo?
Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.
- 6. Kodėl draugas manė, kad neturi reikšmės, ar į duobę užkasi akmenį, ar auksą?
Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.

Bulvių traškučiai

Bulvių traškučiai – tai ploni gruzdinti bulvių gri  in liai, o taip pat ir vienas labiausiai diskutuojam  XIX amžiaus i radim . Apie j  i rad jus ir pirmuosius pardavėjus yra pasklidę daug istorij , todėl beveik neįmanoma i siai skinti, ar tose istorijose yra nors dalis tiesos.

Bulvių traškučiai

Labiausiai paplitęs pasakojimas yra apie vir j  D ord   Krum  (George Crum). 1853 m. rugpjūčio 24 dieną Krumas mėgino įtikti nepatenkintam klientui. Jis supjaust  bulves plonais gri  in liais, juos i kep , gaut  rezultat  pas d , ir viskas baig si tuo, kad kliento nusivylimas virto džiaugsmu. Gali būti, kad ši istorija yra tikra, tačiau yra žinoma, kad t  patį šimtmetį toki  pa i  id j  buvo kilę ir kitiems virėjams. Vien JAV šio užkandžio atitikmenys yra paminėti keliose valgių knygose, o Didžiojoje Britanijoje buvo sukurta kit  bulvių traškučių variant .

Maisto prekių parduotuvėse bulvių traškučius pradėta pardavinėti tik paskutiniame XIX amžiaus de imtetyje, o j  gamyba ir pardavimas žymiai išaugo tik trečiojo XX amžiaus dešimtmečio pabaigoje, kai buvo pagaminta gruzdintuv , supaprastinusi bulvių traškučių ruošimą. Be to, kit  dešimtmetį pasikeit  pakuot , todėl bulvių traškučius buvo galima pristatyti   tolimiausius JAV rajonus. Europos parduotuvėse bulvių traškučiai paplito tik šeštajame XX amžiaus de imtetyje.

Klausimai iš teksto „Bulvių traškučiai“

Teising  atsakym  pažymėk kryželiu. Yra tik vienas teisingas atsakymas.

1. Kodėl autorius para      tekst ?

- A ☐ Kad informuot  skaityto   apie bulvių traškučių istorij .
- B ☐ Kad pralinksmin t  skaityto   smagiu pasakojimu.
- C ☐ Kad pamokytų skaityto  , kaip gaminti bulvių traškučius.

2. Ar yra žinoma, kas išrado bulvių traškučius?

- A ☐ Taip, tai buvo Džordžas Krumas.
- B ☐ Ne, yra keli galimi asmenys.
- C ☐ Ne, bet yra žinoma, *kur* jie buvo išrasti.

Kurie iš šių teiginių apie bulvių traškučius yra teisingi?

Kiekvieną teiginį pažymėk vienu kryželiu: „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
3. Mums yra maždaug žinoma, kiek laiko �mon�s jau valgo bulvių traškučius.	☐	☐
4. Europos žemyne bulvių traškučius pradėjo pardavinėti pirmiausiai.	☐	☐
5. Buvo ne viena priežastis, dėl ko XX amžiuje bulvių traškučių suvartojimas išaugo.	☐	☐

Atsakyk   klausim  žodžiu.

6. Savais žodžiais papasakok, apie ką yra šis tekstas.

Textpaket 3

Skorpionas – voragyvis su geluonimi

Šiltuose kraštuose nereikėtų kaišioti pirštų į plyšius mūrinėse sienose ar tarp akmenų. Jei batai kurį laiką buvo nenaudojami, būtina juos iškratyti. Galbūt jie jau netušti? Skorpionams nepatinka šviesa, todėl dieną jie tūno plyšiuose ir kitokiose tamsiose kiaurymėse. Skorpionai gyvena šiltuose kraštuose visame pasaulyje, bet juos mes retai matome.

Aukai įgelia mirtinai

Skorpionai gali būti labai nuodingi, nors dauguma jų rūšių žmonėms nekelia mirtino pavojaus. Priklausomai nuo rūšies jie būna nuo vieno iki dvidešimties centimetrų ilgio. Visiems skorpionams ant uodegos galiuko yra nuodingas geluonis. Skorpionas, norėdamas nužudyti auką, išriečia uodegą virš nugaros ir, laikydamas auką žnyplėmis, jai įgelia. Išgąsdintas skorpionas greitai sukasi ratu, geluonį nukreipęs į priešą.

Skorpionai naktimis gaudo didelius vorus ir visokius vabzdžius. Skorpionai ropoja, čiuopdami paviršių žnyplėmis, tada griebia auką ir nužudo ją, įgėlę nuodingu geluonimi.

Skorpionas

Klausimai iš teksto „Skorpionas“

I žemiau pateiktus klausimus atsakyk „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
1. Ar skorpionams patinka tamsa?	☐	☐
2. Ar visi skorpionai gali mirtinai įgelti žmogui?	☐	☐
3. Ar vis� rūšių skorpionai būna vienodo dydžio?	☐	☐
4. Ar skorpionas savo auką sugauna žnyplėmis?	☐	☐

I žemiau pateiktus klausimus atsakyk žodžiu.

5. Savais žodžiais trumpai papasakok, apie ką yra šis tekstas.
6. Tekste apie skorpion  parašyta, kad reikia i skratyti savo batus. Kaip tu manai, kodėl taip reikia padaryti? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.

Bulvių traškučiai

Bulvių traškučiai – tai ploni gruzdinti bulvių gri  in liai, o taip pat ir vienas labiausiai diskutuojam  XIX amžiaus i radim . Apie j  i rad jus ir pirmuosius pardavėjus yra pasklidę daug istorij , todėl beveik neįmanoma i siai skinti, ar tose istorijose yra nors dalis tiesos.

Bulvių traškučiai

Labiausiai paplitęs pasakojimas yra apie vir j  D ord   Krum  (George Crum). 1853 m. rugpjūčio 24 dieną Krumas mėgino įtikti nepatenkintam klientui. Jis supjaust  bulves plonais gri  in liais, juos i kep , gaut  rezultat  pas d , ir viskas baig si tuo, kad kliento nusivylimas virto džiaugsmu. Gali būti, kad ši istorija yra tikra, tačiau yra žinoma, kad t  patį šimtmetį toki  pa i  id j  buvo kilę ir kitiems virėjams. Vien JAV šio užkandžio atitikmenys yra paminėti keliose valgių knygose, o Didžiojoje Britanijoje buvo sukurta kit  bulvių traškučių variant .

Maisto prekių parduotuvėse bulvių traškučius pradėta pardavinėti tik paskutiniame XIX amžiaus de imtetyje, o j  gamyba ir pardavimas žymiai išaugo tik trečiojo XX amžiaus dešimtmečio pabaigoje, kai buvo pagaminta gruzdintuv , supaprastinusi bulvių traškučių ruošimą. Be to, kit  dešimtmetį pasikeit  pakuot , todėl bulvių traškučius buvo galima pristatyti   tolimiausius JAV rajonus. Europos parduotuvėse bulvių traškučiai paplito tik šeštajame XX amžiaus de imtetyje.

Klausimai iš teksto „Bulvių traškučiai“

Teising  atsakym  pažymėk kryželiu. Yra tik vienas teisingas atsakymas.

1. Kodėl autorius para      tekst ?

- A ☐ Kad informuot  skaityto   apie bulvių traškučių istorij .
- B ☐ Kad pralinksmin t  skaityto   smagiu pasakojimu.
- C ☐ Kad pamokytų skaityto  , kaip gaminti bulvių traškučius.

2. Ar yra žinoma, kas išrado bulvių traškučius?

- A ☐ Taip, tai buvo Džordžas Krumas.
- B ☐ Ne, yra keli galimi asmenys.
- C ☐ Ne, bet yra žinoma, *kur* jie buvo išrasti.

Kurie iš šių teiginių apie bulvių traškučius yra teisingi?

Kiekvieną teiginį pažymėk vienu kryželiu: „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
3. Mums yra maždaug žinoma, kiek laiko �mon�s jau valgo bulvių traškučius.	☐	☐
4. Europos žemyne bulvių traškučius pradėjo pardavinėti pirmiausiai.	☐	☐
5. Buvo ne viena priežastis, dėl ko XX amžiuje bulvių traškučių suvartojimas išaugo.	☐	☐

Atsakyk   klausim  žodžiu.

6. Savais žodžiais papasakok, apie ką yra šis tekstas.

Miegas

Visiems reikia miego: ir   mon  ms, ir gyvūnams. Tačiau kodėl? Net mokslininkai neturi atsakymo į šį klausimą. Jie taip pat nežino, kas vyksta mums miegant. Tačiau nėra jokių abejonių, kad mums reikia miego. Be miego žmogus numirt  .

Miegas yra tam tikras poilsis, nors miegodamas ir nepastebi to, kas vyksta aplinkui. Tam tikra prasme galima teigti, kad miegantis žmogus yra be sąmonės. Tačiau miegas nebūna toks gilus, kad žmogaus neb  t   galima pažadinti.

Miego ciklas

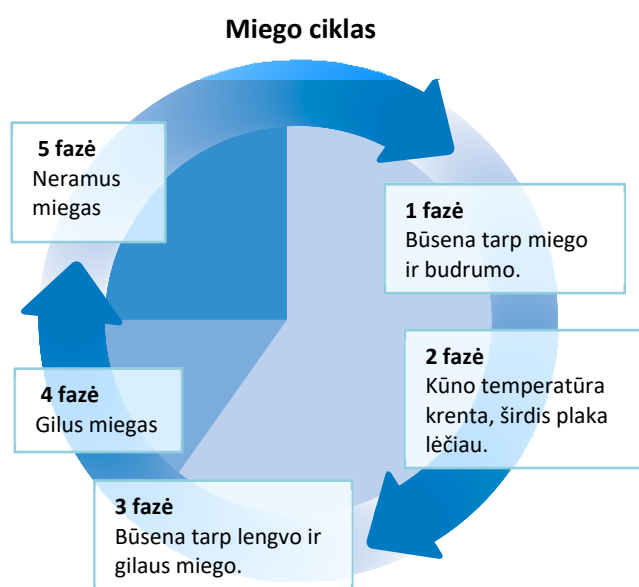
Mieg   sudaro pasikartojantys ciklai, trunkantys apie 90 minučių. Kiekvieną miego cikl   sudaro penkios fazės,   r. miego ciklo diagram  .

Neramus ir gilus miegas

Penktoji faz   yra vadinama neramiu miegu. Jam būdingi greitai akių judesiai, tada mes sapnuojame. Neramus miegas yra pavir  utini  skas, jo metu miegame negiliai. Neramus miegas kartojasi kas 90 minučių, jis sudaro maždaug ketvirtadalį mūsų miego trukmės. Kitokia faz   yra gilus miegas. Būtent tada atsistato organizmas, pagerėja mūsų sugebėjimas išmokti nauj   dalyk  . Gilaus miego metu mūsų   nios sutvirt  ja ir įstringa atmintyje.

Papildomas miegas

Būtų galima pagalvoti, kad nuėjus labai vėlai miegoti, kit   naktį reikės išmiegoti dvigubai daugiau. Tačiau taip nėra. Organizmas pats neblogai atsiima prarast   miegą. Blogai i  simiegojus, prarastas miego valandas organizmas kompensuoja gilesniu miegu.

Klausimai iš teksto „Miegas“

Kurie iš teiginių apie miegą atitinka tai, kas yra parašyta tekste? Kiekvieną teiginį pažymėk vienu kryželiu: langelyje „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
1. Mokslininkai žino, kodėl žmonėms reikalingas miegas.	☐	☐
2. Neramaus miego metu miegame paviršutiniškai.	☐	☐
3. Mes sapnuojame didesnę nakties dalį.	☐	☐
4. Žmogų lengviau pažadinti prieš neramų miegą nei po jo.	☐	☐

Pratęsk sakinį, pažymėdamas kryželiu teiginį, kuris, tavo manymu, yra teisingas. Galima pažymėti tik vieną kryželį.

5. Jei vieną ar dvi naktis išmiegojai per mažai ...
- A ☐ kitą naktį reikia išmiegoti dvigubai daugiau, kad atsiimtumei už praleistas miego valandas.
- B ☐ kitą naktį organizmas praleistas miego valandas gali kompensuoti gilesniu miegu.
- C ☐ kitą vakarą reikia eiti miegoti ypač anksti, kad atsiimtumei už praleistas miego valandas.

Žodžiu atsakyk į žemiau pateiktą klausimą.

6. Savais žodžiais trumpai papasakok apie tekstą.

Pienas

Laiškai laikraščiui

Švedijoje visi mokiniai valgo pietus mokykloje, o pietų metu dažnai tiekama pieno. Pastaruoju metu imta diskutuoti, ar iš tiesų gerti pieną yra sveika. Žemiau siūlome susipažinti su skirtingomis dviejų asmenų nuomonėmis apie pieno gėrimą mokykloje.

1.

Duokite mokiniams vandens, o ne pieno

Gerti karvės pieną yra nenatūralu. Žmogus yra vienintelė pasaulio būtybė, gerianti kitos biologinės rūšies pieną.

Didžiuliai Upsalos universiteto tyrimai, apie kurių rezultatus šis laikraštis rašė praėjusį trečiadienį, iš esmės keičia pasenusius ir nekritiškus mūsų įsitikinimus apie karvės pieną. Mokslininkai padarė išvadą, kad gausus pieno vartojimas mažina gyvenimo trukmę ir kelia kaulų lūžių riziką.

Karvės pienas nėra naudingas nei žmonių sveikatai, nei aplinkai, o jo vartojimo negalima laikyti savaime suprantamu. Todėl atėjo laikas išbraukti karvės pieną iš švediškų mokyklų maisto raciono, o vaikus išmokyti naujo įpročio – malšinti troškulį vandeniu, kuris yra palankesnė alternatyva aplinkai.

Andersas Svensonas
Vegetarų draugijos atstovas

2.

Mokiniams mokykloje reikia duoti pieno

Atsakymas Andersui Svensonui

Andersas Svensonas nenori, kad vaikai mokykloje gertų pieną. Mes ir JT manome atvirkščiai: visi vaikai mokykloje turi nemokamai gauti pieno.

Pieno sudėtyje yra 18 iš 22 maisto medžiagų, reikalingų mums kiekvieną dieną, ir, jei vaikas mokykloje gers pieno, galėsime būti užtikrinti, kad jis maitinsis pilnavertiškai. Šalyse, kuriose yra maisto trūkumas, mokyklose tiekiamas pienas gali būti pilnavertės mitybos šaltinis, gyvybiškai svarbus daugumai vaikų. Be to, nauji tyrimai parodė, kad vaikas, pavalgęs pietus mokykloje, bet neatsigėręs pieno, negauna pakankamai maisto medžiagų.

Mitybos specialistė Ulla Rosander, Kristianstado aukštosios mokyklos mokslininkė, tyrė maisto medžiagų sudėtį trijų vieno Švedijos miesto mokyklų maiste, kurį visą savaitę valgė dešimtmečiai vaikai. Visose trijose mokyklose buvo tiekiami vienodi pietūs. Rezultatai parodė, kad vaikams svarbu gerti pieną pietų metu, o ypač tiems vaikams, kurie valgo mažai ar nespėja pavalgyti per pietų pertrauką. Pieną reikia gerti, kad vaikai pakankamai gautų, be kita ko, kalcio, vitamino B12 ir magnio. Todėl pienas turi būti įtrauktas į kiekvienos mokyklos pietų valgiaraštį.

Petra Strandberg
Švedijos pieno ūkininkų susivienijimo atstovė

Klausimai iš teksto „Laiškai laikraščiui apie pieną“

Pažymėk vienu kryželiu teiginį, kuris, tavo manymu, yra teisingas. Galima pažymėti tik *vieną* kryželį.

1. Kodėl Strandberg mano, kad mokiniams yra svarbu gerti pieną?

- A ☐ Vaikai, kurie geria pieną, daugiau valgo mokykloje.
B ☐ Tas, kas geria pieną, ilgiau gyvena.
C ☐ Pienas turi daug maisto medžiagų.

2. Kodėl Svensonas mano, kad mokiniai turi gerti vandenį, o ne pieną?

- A ☐ Vanduo yra pigesnis nei pienas.
B ☐ Gerti vandenį yra palankiau aplinkai.
C ☐ Vanduo geriau malšina troškulį.

3. Kokią išvadą, pasak tekstų, padarė mokslininkai?

- A ☐ Pieno vartojimas turi ir teigiamą, ir neigiamą poveikį.
B ☐ Mokykliniuose pietuose yra pakankamai maisto medžiagų ir negeriant pieno.
C ☐ Gausus pieno vartojimas stiprina kaulus.

4. Kodėl Strandberg rašo laikraščiui?

- A ☐ Ji nori paaiškinti, kodėl, jos manymu, Svensonas yra neteisus.
B ☐ Ji nori paaiškinti, kodėl tas, kas geria vandenį, rūpinasi aplinka.
C ☐ Ji nenori, kad vaikai per mažai valgytų mokykloje.

Kurie iš teiginių apie pieną atitinka tai, kas yra parašyta tekste? Kiekvieną teiginį pažymėk vienu kryželiu: langelyje „Taip“ arba „Ne“.

	Taip	Ne
5. Svensonas tvirtina, kad tas, kas geria per daug pieno, trumpiau gyvena.	☐	☐
6. Svensonas ir Strandberg savo laiškuose remiasi tomis pačiomis mokslininkų išvadomis.	☐	☐
7. Atrodo, kad mokslininkai vienodai galvoja apie pieno vartojimo poveikį.	☐	☐

Žodžiu atsakyk į žemiau pateiktus klausimus.

8. Savais žodžiais trumpai papasakok apie tekstą.
9. Kuris iš tekstų tave labiau įtikino? Paaiškink, kodėl?

Pasaulio miestai auga vis sparčiau

Pasaulio urbanizacija vyksta vis spartesniais tempais. JT prognozuoja, kad iki 2050 metų miestų gyventojų turėtų padaugėti 2,4 milijardo. O kad visiems užtektų vietos, miestai gali išsiplėsti į Indijos dydžio plotą.

XX amžiuje miestuose gyvenančių žmonių pasaulyje padaugėjo nuo 220 milijonų iki 2,8 milijardo. O 2008 metais, anot JT, miestuose ir miesto tipo gyvenvietėse gyvenančių žmonių pirmąkart buvo daugiau nei žmonių, gyvenančių kaimuose.

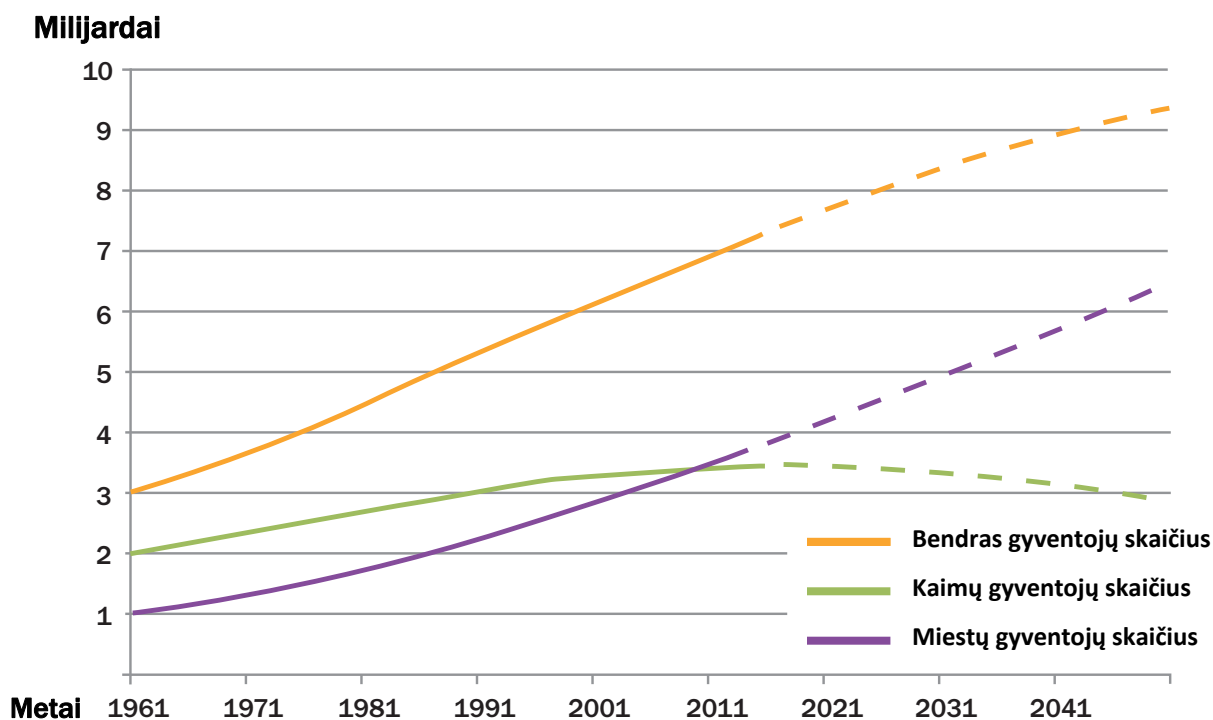
2013 metais pasaulio miestų gyventojų skaičius buvo apie 3,6 milijardo, tačiau JT prognozuoja, kad 2030 metais jis išaugs iki 5 milijardų, o 2050 metais peržengs 6 milijardų ribą. Jau dabar dauguma Europos ir Šiaurės bei Pietų Amerikos gyventojų gyvena miestuose ir miesto tipo gyvenvietėse, dramatiškas miestų augimas yra numatomas Afrikoje ir Azijoje.

Augantys miestai: ir problemos, ir galimybės

Augantys miestai daugeliu atžvilgių reiškia didžiulius išbandymus, kadangi sparčiai vykstanti urbanizacija kelia problemų žmonių sveikatai ir aplinkai. Kaip pavyzdys galėtų būti oro užterštumas ir sanitarinių sąlygų trūkumas. Kita vertus, augantys didmiesčiai daugeliui žmonių suteikia tokių galimybių, kokių nėra kaime: daugiau darbo vietų, geresnę sveikatos apsaugą ir didesnes mokymosi galimybes.

Tai, kad vis daugiau žmonių gyvena tankiai, reiškia, kad gali sumažėti energijos ir transporto poreikiai, o tai savo ruožtu gali sąlygoti mažesnę krūvį klimatui.

Gyventojų skaičiaus raida pasaulyje 1961–2012 metais ir prognozė 2013–2050 metams

Klausimai iš teksto „ Pasaulio miestai auga vis sparčiau“

Teisingą atsakymą pažymėk kryželiu. Yra tik vienas teisingas atsakymas.

1. **Koks, anot šio teksto, yra pagrindinis neigiamas gyventojų persikėlimo į miestus padarinys?**
A ☐ Blogėja miestų aplinka.
B ☐ Miestai plečiasi.
C ☐ Auga transporto poreikis.
2. **Koks maždaug bus miestų gyventojų skaičius 2040 metais?**
A ☐ Apie 6,4 milijardo.
B ☐ Apie 3,6 milijardo.
C ☐ Apie 5,7 milijardo.
3. **Kokia, anot šio teksto, yra pagrindinė miestų gyventojų augimo priežastis?**
A ☐ Miestai yra palankesni aplinkai.
B ☐ Miestuose yra geresnės gyvenimo sąlygos.
C ☐ Miestuose yra geresnis susisiekimas.
4. **Koks buvo miestų ir kaimų gyventojų santykis 1961 metais?**
A ☐ Kaimuose gyveno maždaug dvigubai daugiau žmonių negu miestuose.
B ☐ Miestuose gyveno daugiau žmonių negu kaimuose.
C ☐ Miestuose ir kaimuose gyveno tiek pat žmonių.

Į žemiau nurodytus klausimus atsakyk žodžiu.

5. Savais žodžiais papasakok, apie ką yra šis tekstas.
6. Tekste parašyta, kad vis daugiau žmonių gyvena miestuose. Kaip manai, kokių privalumų turi gyvenimas kaime? Paaiškink, kodėl tu taip galvoji.

Litteraturförteckning

Aisopos. Den girige. I: *Aisopos' fabler*. Ny översättning av Erik Hedén med illustrationer av Arthur Rackham. 1919. Stockholm: Svenska andelsförlaget. (bearbetad)

Aronsson, Karin & Stellan Ottosson, 1993. Lejonet och räven. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2:a uppl. Stockholm: Liber. (bearbetad)

Borgström, Håkan, 2010. Sover kroppen när du sover? I: H. Borgström. 2010. *Kroppens mysterier*. Enskede: Borgströms Förlag. (bearbetad)

Carlberg, Jonas, 2014. Mjölken behövs till skolmaten. *Upsala Nya tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-11. (bearbetad)

En karta över en ö. Kartan och frågorna anpassade från IEA Reading Literacy Study. © 1990. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). The Hague: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), IEA Secretariat¹.

Harrison, Dick, 2014. Hur länge har vi ätit potatischips? Historiebloggen. *Svenska Dagbladet* <http://blog.svd.se/historia/2014/09/28/hur-lange-har-vi-atit-potatischips/?fromMobile=true> Publicerad 2014-09-28. Hämtad 2014-10-19. (bearbetad)

Moström, Jerker, 2013. Världens städer växer allt snabbare. SCB. Statistiska centralbyrån. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Varldens-stader-vaxer-allt-snabbare/#> Publicerad 2013-10-10. Hämtad 2015-01-08. (utdrag)

Paulsson, Jonas, 2014. Ge barnen havremjolk i stället. *Upsala Nya Tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-04. (bearbetad)

Åström, Karin, 2001. Skorpionen – ett spindeldjur med gadd. I: S. Andersson, K. Åström & S. Rune. *Boken om världen*. Stockholm: Liber. (Utdrag)

Bildförteckning

Lejonet och räven. Eriksson, Inga-Karin, 1993. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Fotografi på skorpion. Hämtad 2015-06-24
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_\(Pandinus_imperator\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_(Pandinus_imperator).jpg)

Fotografi på potatischips. Hämtad 2015-02-03
https://pixabay.com/p-476359/?no_redirect

¹ Att IEAs skrifter, studiematerial och undersökningar med organisationens tillstånd får användas för forsknings- och utbildningsändamål ska inte tolkas som att IEA medverkat i eller godkänt någon del av forskningen, eller rapporteringen kring den, eller de utbildningsprogram vari materialet används.